

BİR GÖZLEM; "ŞEREF KÖŞELERİ"

Türkmen PARLAK

Saygıdeğer konuklar, hanımefendiler, beyefendiler,

Çok anlamlı bir günde biraraya geldik. Kurtuluş Savaşı şehitlerimizi, gazilerimizi rahmetle anıyor, hepinize saygılar sunuyorum.

Sayın konuklar,

Resmi daire, kurum ve kuruluşlardaki "Şeref Köşeleri"nde bir kargaşa yaşanır. Örneğin, Başbakanlık veya bakanlıklardaki "Şeref Köşeleri"nde Cumhuriyet döneminin başbakanları veya bakanlarının fotoğrafları durur. Doğru ve makbul olan da budur. Çünkü, Osmanlı dönemi değil Cumhuriyet dönemi yaşanmaktadır. Fakat bu bakanlıklara bağlı bazı genel müdürlüklerde, daire başkanlıklarında, vilayetlerde, belediyelerde ise "Şeref Köşeleri" Cumhuriyet öncesi dönemlere sızır. Bu konuda sayısız örnek vardır.

İşte "Şeref Köşeleri"nde yaşanan kargaşanın bir nedeni de budur.

"Şeref Köşesi" başka, "Hizmet Köşesi" başkadır. Bu köşelerden bazılarında "Hizmet Köşesi" diyen çıkmakta ise de, yine de "Şeref Köşesi" olarak lanse edilir. Unutmamak gerekir ki değil "Şeref Köşesi", "Hizmet Köşesi"nin tanziminde bile milli ve manevi değerler ön planda tutularak uyulması lazım gelen hususlar vardır.

Efendim, Ege Üniversitesi 1956 yılında eğitim ve öğretime açılmıştır. Bu üniversitemizin rektörlük veya dekanlık "Şeref Köşeleri"nde görülen simalar bu tarihten itibaren sıralanmıştır. Her şey tamam. Fakat şimdi bir akli evvel çıkıp da, yıllarca önce İzmir'de yine ayrı adla açılan üniversitede görev almış kişilerin de bu "Şeref Köşesi"ne konmaları gerektiğini söylerse ne yapmak gerekir? Unutmayalım ki İzmir'de ilk Ege Üniversitesi 1919'un sonlarında, Yunanlı

Genel Vali Stargides'in önerisi ve Atina Hükümeti'nin kararıyla faaliyete geçirilmiştir. Rektörleri vardır, dekanları vardır ama o tarihte İzmir Türkün değil Yunanındır.

Bir başka örnek :

Londra Sefiri Ermeni felancası, Türkiye Cumhuriyeti Londra Büyükelçisi olarak Büyükelçiliğimizin "Şeref Köşesi"nde gösterilebilir mi?

Saygıdeğer konuklar,

Kurtuluş Savaşımız yıllarında halkın "gavurcu" dediği ve haklarında yasal hüküm bulunan bir vatan hainleri topluluğu vardır; "işbirlikçiler", "hainler", "casuslar", "hayvanlar", "alçaklar", "şerefsizler", "eblahlar". Bu tabirler Mustafa Kemal'indir. Büyük Nutuk'ta sık sık geçer.

Bu tabirler o yıllarda vatani kurtaranlarındır. Anılarda, beyanlarında, gerek T.B.M.M. tutanaklarında ve gerekse İstiklal Mahkemeleri zabıtlarında görülür. Bu tabirler Yedi Düvel'e karşı kanını son damlasına kadar akıtanlarındır. Tüyü bitmemiş yetimlerin, öksüzlerin, istilacıya karşı birşey yapamayacakları için bastonuyla toprağı döven dedelerin, ninelerin, bağıri yanık anaların, bacılarıdır. Türkülerde, destanlarda, öykülerde sözü edilir.

Evet, kamu vicdanının o silinmeyen damgasıyla damgalanan işte o hainler topluluğunun kimi fertleri, ya utanç ve korkudan sindikleri köşelerinde ecelleriyle ölmüşler, ya İstiklal Mahkemeleri'nin darağacında can vermişler, ya da şurada burada kurşunlara hedef olmuşlardır. Bir de düşmandan önce veya düşmanla birlikte kaçıp gidenlerle, yurtdışına atılanlar vardır.

İşte bu son gruba girenler için, yani kaçanlarla ve atılanlarla ilgili üç ayrı kanun vardır. Bunlardan biri "Saltanatın Kaldırılması Kanunu", ikincisi "150'likler Kanunu", üçüncüsü de "Vatandaşlıktan Atılanlar Kanunu"dur.

Vatandaşlıktan Atılanlar Kanunu hariç, diğer iki konuyla ilgili bilgiler o yıllardan bu yıllara gelmiş 7'den 70'e kadar cümle alemin bildiği konulardır. Cilt cilt kitaplara konu olmuştur.

Sayın konuklar,

Ama bilinmeyen, duyulmayan veya duyulup bilinip de kulak ardı edilen bir konu vardı ki, bu da hiç bir af kapsamına girmeyen hainlerin Türkiye Cumhuriyeti döneminin "Şeref Köşeleri"ne zamanımızda getirilmeleridir.

Olacak şey değil ama olmuştur.

Şimdi bu tebliğimde, işte bu çarpıklığımızı, burada, bu büyük topluluğun huzurunda dile getireceğim.

Evet 1924'de yürürlüğe giren "150'likler Kanunu" 30'lu yılların sonlarında, 1922'nin sonlarında yürürlüğe giren "Saltanatın Kaldırılması Kanunu" da 50'li yılların başında biri tamamen kaldırılarak, diğeri de tadilata uğratarak bu suçlardan hüküm giymiş olanlar, sakıt hanedan mensupları affedilmişler ve yurda dönmüşlerdir.

Neden?

Çünkü ne de olsun bunlar Türk vatandaşdır.

Peki Türk vatandaşlığından atılıp da 1924'te yürürlüğe giren "Vatandaşlıktan Atılanlar Kanunu" kapsamına alınanlar, İstanbul Mebusu Akçoraoğlu Yusuf Bey'in söz konusu kanunun görüşülmesi sırasında dediği gibi "verilen hükümlerin en şedidi"yle cezalandırılanlar ne olmuştur?

Bir de, vatan hainliği damgasını yemiş, hükmünü giymiş, fakat işgal bölgelerinde işgalcilerin kanatları altında saklandıkları için cezalarını çekememiş, söz konusu kanunların çıktığı yıllarda ise çoktan ölüp gitmiş müstecel kişiler ne olmuştur?

Ne mi olmuşlardır?

Şimdi bizim bazı mahalli yöneticilerimiz 80'li yıllarda, yani zamanımızdan beş-on yıl kadar önce kalkmışlar, gerek vilayetlerin, gerekse belediye saraylarının "Şeref Köşeleri"ne, hem de Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda büyük emekleri geçmiş, İstiklal Madalyalı, gazi, kahraman, komutanların, belediye başkanlarının, valilerin arasına işte o dönemin hainlik damgasını yemiş bazı hainlerin resimlerini geti-

rip asmışlar. Elbette bu işin içinde bilgisizlik var. Ard niyet akla uzak gelir. Ama bir Allah'ın kulu çıkıp da, bu adamlar kimdir, kimin fesidir dememiş. Demişse de, rehberi karga olanın misali "Şeref Köşeleri" bu duruma gelmiş.

Bu da olacak şey değil ama olmuş.

Örnek mi vermek gerekir?

İşte burnumuzun dibi. İzmir Vilayet Konağı.

İzmir Vilayet Konağı'nın "Şeref Köşesi"nde Vali İzzet Paşa var. Hem de kimler arasında.

Bu bir.

Bir de vilayetin hemen karşısındaki İzmir Büyükşehir Belediye Sarayı'nın başkanlık katındaki "Şeref Köşesi"ne bir göz atalım. Belediye Başkanlarından Hacı Hasan Paşa, paşalık giysisiyle "Şeref Köşesi"nde Kurtuluş Savaşı kahramanları arasında anlı şanlı duruyor.

Beyler Türkiye Cumhuriyeti döneminin "Şeref Köşesi"ne layık gördüğümüz Vali Kambur İzzet, İzmir'i Yunana peşkeş çekmiş, işgalin ilk gününde çoluk çocuk, polis asker yüzlerce şehidi göre göre istilacılara dalkavukluk yapmış ve 6 ay kadar işgalci Yunan kuvvetlerinin valisi olarak kalmıştır.

Kambur İzzet ne yapmışsa yapmış sonunda Yunan'a da yarana-mamış ve 1919'un Temmuz'unda Yanan Genel Valisi Stargides'in emriyle görevden alınmasından kısa bir süre sonra bir Yunan vapuruyla İstanbul'a gitmiş ve işgalcilerin koltuğu altına girerek Kuva-yi Milliye-cilerin amansız düşmanı kesilmiştir.

Ama ömrü uzun olmamış 1920'nin ilk yarısında ölüp gitmiştir.

Eğer ömrü vefa etseydi ve hele hele Kurtuluş Savaşı'nın sonunu görseydi hali nice olurdu bilinmez. Vatana ihanet suçuyla ilgili bütün kanunların T.B.M.M.'sinde görüşülmesi sırasında adı hep ön sıralarda zikredilir. O zamanları ölüm bile O'nu bu damgadan kurtaramamıştır.

Beyler, yine Cumhuriyet dönemimizin "Şeref Köşesi"ne layık gördüğümüz İzmir Belediye Reisi Hacı Hasan Paşa denen zat, 9 Eylül 1922'den iki gün önce bir Yunan vapuruyla Pire'ye kaçmış ve Atina'da

şu bilmem kaç bin yıl önceki "Hain Truvalı" gibi on yıl kadar Yunan vatandaşı olarak yaşadktan sonra ölüp gitmiştir. "Vatandaşlıktan Atılanlar Kanunu" içinde ismi baş sırada yer alır. 2,5 yıl kadar süren Yunan yönetiminin İzmir'de değiştirilmeyen tek Türk reisidir. Unutmayalım, İzmir'in Türk nüfusu işgalden sonra yarıyarıya azalmıştır ve Yunanistan'dan getirilen göçmen Rumlarla çoğunluk onlara geçmiştir. Unutmayalım bir iki yaşlı mahalle bekçisinin dışında bütün devlet kadrolarına Rumlar, camilerimize, okullarımıza Gümölcine ve Girit'ten getirilmiş Yunan yanlısı müslüman görevliler yerleştirilmiştir.

Peki alınlarında bu lekelerin en şedidini taşıyan insanların şimdi Kurtuluş Savaşı'mızla başlayan Cumhuriyet döneminin "Şeref Köşeleri"nde işi ne? Hele bunlardan biri sonradan Yunan vatandaşı da olmuşsa!

Hasbelkader bu görevlerde bulundular diye mi?

Öyle ise Yunan Hükümeti'nin İzmir'de Kambur İzzet'in yerine 1919 Temmuz'unda Girit'ten getirdiği 1919-1922 döneminin İzmir Valisi Stergides'in fotoğrafını da bu şerefli insanlarımızın arasına asalım. Sizce yakışır mı?

Bu "Şeref Köşeleri"nin lekeleriyle ilgili belge mi istenir. İşte Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin o yıllardaki celse zabıtları (16 Nisan 1340 (1924), Cilt 4, Devre 11, sayfa 434-454).

Sayın konuklar, bu çarpıklık başka illerde, başka resmi dairelerde de var.

Şimdi huzurlarınızda başbakanımıza, bütün ilgililere, aydınlarımıza sesleniyorum: "Şeref Köşeleri"nin durumu yeniden bir gözden geçirilsin.

Eğer "Şeref Köşeleri"ne gereken hassasiyet gösterilmezse, sadece gelecek nesillerden değil, geçmiş nesillerin saf saf dizilmiş kahramanlarından da hepimizin çekeceği var.

Hepinize saygılar sunuyorum.

